

JĒDZIENU KARTES LASĪTPRASMES VEICINĀŠANAI

Aina Verze

Rēzekne

2018.g.

MĒRĶIS: RAKSTUROT JĒDZIENU KARŠU PIELIETOJUMA IESPĒJAS PAŠVADĪTĀ SKOLĒNU MĀCĪŠANĀS PROCESĀ UN LASĪTPRASMES VEICINĀŠANĀ

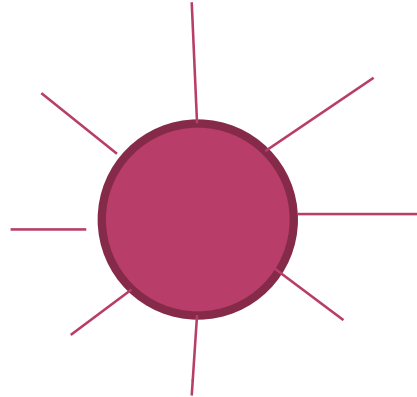
- Jēdzienu kartes palīdz bērniem izteikt idejas vārdos. Tās ir līdzeklis plānošanai un zināšanu izvērtēšanai.
- Karšu veidošana stimulē aktīvu domāšanu, attīsta analīzes, klasificēšanas un sintēzes kognitīvās prasmes un sagādā vizuālas komunikācijas un vērtēšanas iespēju.
- Karšu veidošana nevis veicina pasīvu mācīšanas un mācīšanās vidi, bet mudina bērnus aktīvi iesaistīties domāšanas procesā, lai sīkāk izstrādātu idejas un balstītos uz tām.

JĒDZIENU KARŠU NOSAUKUMI

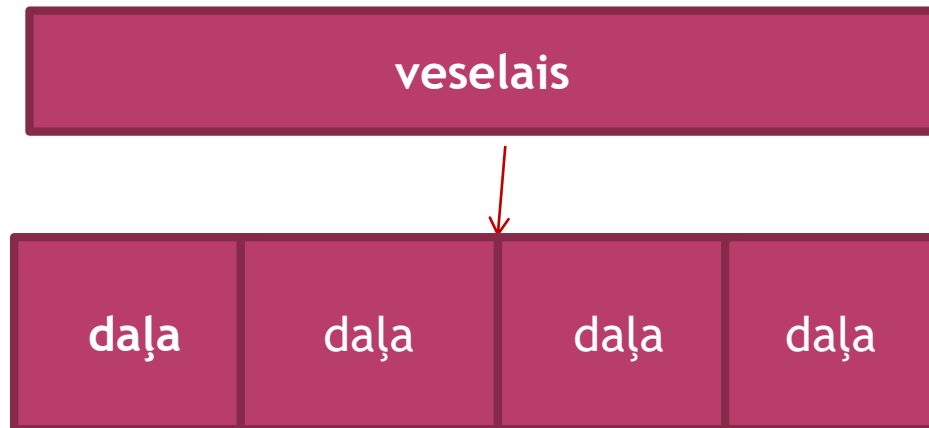
- Kognitīvās kartes
- Semantiskās kartes
- Zināšanu kartes
- Vārdu tīmeklis
- Prāta kartes
- Domu kartes
- Domu saites
- Ideju sazarojumi
- Tīkls
- Kopa
- Strukturēti pārskati
- Grafiski organizētāji

GRAFISKĀ IZKĀRTOJUMA VEIDI

- Zirnekļa tīkls

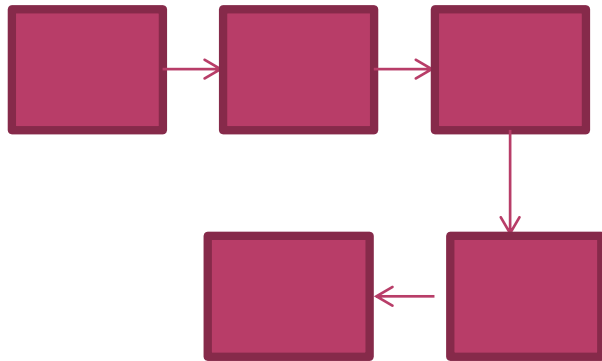

- Daļas/veselā attiecības

GRAFISKĀ IZKĀRTOJUMA VEIDI

○ Secību ķēde

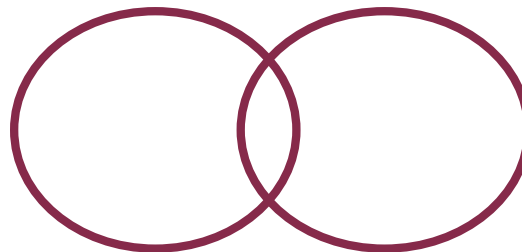
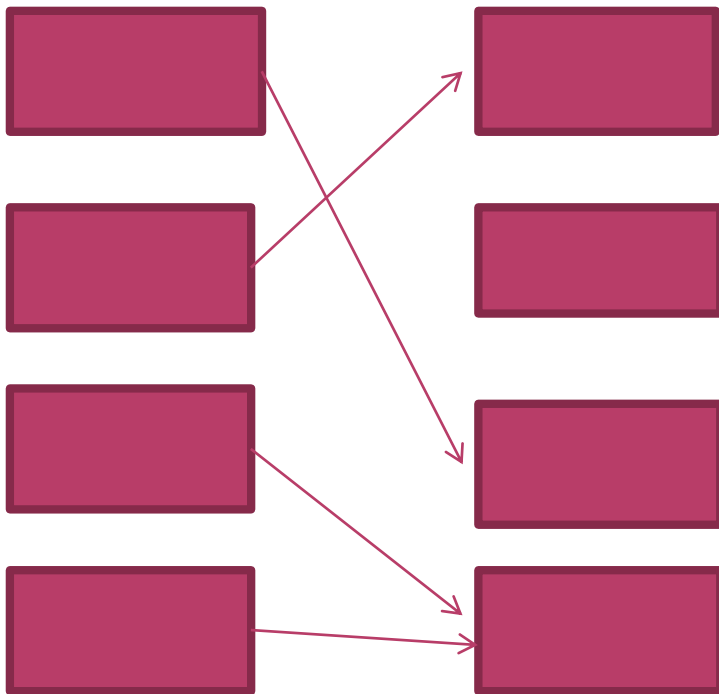

○ Secību jeb pakāpju tabula

GRAFISKĀ IZKĀRTOJUMA VEIDI

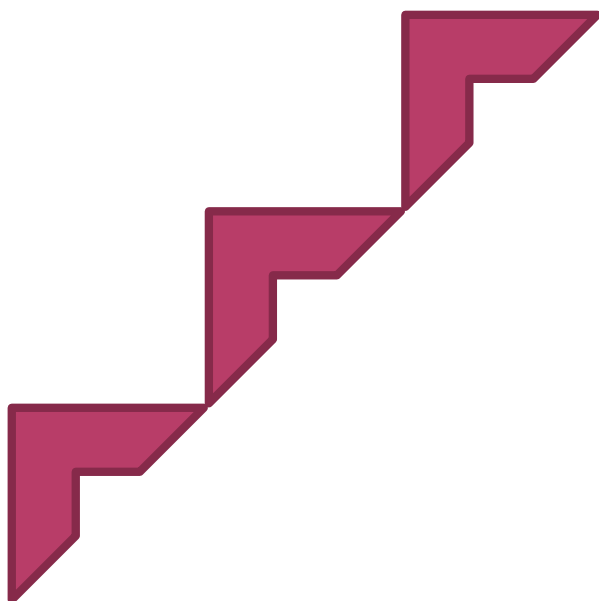
- Saistīšana

- Grupēšana komplektos
(Venna diagramma)

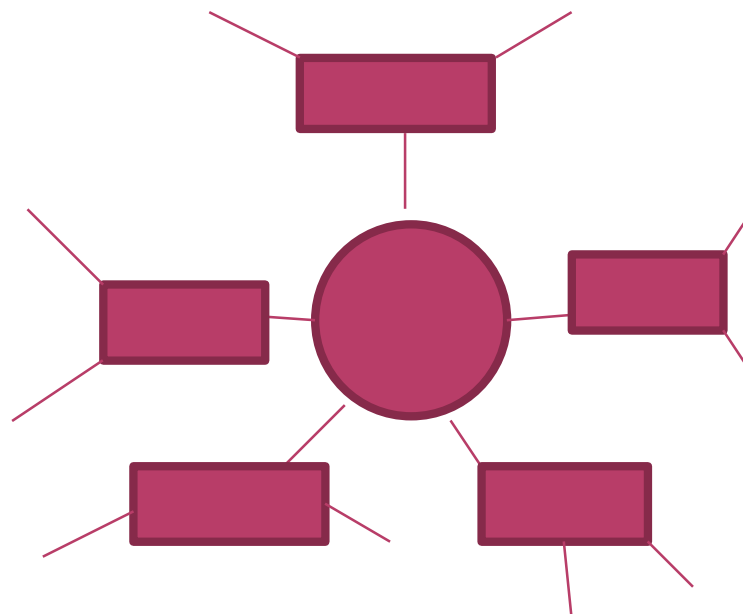

GRAFISKĀ IZKĀRTOJUMA VEIDI

- Sērijas

- Tīkls

JĒDZIENU KARŠU MĒRĶI JEB NOLŪKI

Izpētīt to, kas zināms-
identificēt galvenos
jēdzienus, parādīt saites
starp idejām un izveidot
jēgpilnu shēmu no tā, ko
zinām un saprotam.

Palīdzēt plānošanai- kartes
noder, plānojot kādu
aktivitāti vai projektu, jo
tajās tiek izkārtotas un
sagrupētas idejas un
parādītas to savstarpējās
saistības.

Veicināt izvērtēšanu- tās
palīdz izvērtēt pieredzi vai
zināšanas, pārdomājot
galvenos elementus mūsu
apgūtajās zināšanās vai
veiktajās darbībās.

JĒDZIENU KARTES PIELIETOJUMA NOZĪME

- ◉ Stimulē aktīvu domāšanu;
- ◉ Attīsta analīzes, klasificēšanas un sintēzes kognitīvās prasmes;
- ◉ Sagādā vizuālās komunikācijas un vērtēšanas iespēju;
- ◉ Palīdz vairāk iegaumēt un nodrošina iespēju apstrādāt informāciju
- ◉ Sagādā izdevību kopīgi domāšanai
- ◉ Mudina bērnus aktīvi iesaistīties domāšanas procesā;
- ◉ Bērni ne vien saņem informāciju, bet arī pārdomā, interpretē un saista to ar savām izpratnes shēmām;
- ◉ Bērni mācās pētīt, vizualizēt un organizēt informāciju;
- ◉ Var iemācīt kā piešķirt domām noteiktu veidolu, kā tās izkārtot un pavēstīt citiem

VIZUĀLI KARTE IR DAŽĀDU VEIDOLU

Taisnstūra

- Kartē ir ietverta verbāla informācija, kas atrodas veidos un starp tiem, radot ideju savstarpēju attiecību shematisku attēlojumu.

Trīsstūra. Aplū

- Kartes uzdevums ir parādīt, kā var grafiski un vārdiski attēlot visu attiecīgo tematu.

Veidolus savieno līnijas un/ vai bultas, kas novilkas no vienas figūras uz otru un starp vairākām figūrām.

KARŠU VEIDOŠANA - PRAKTISKS, VIZUĀLI ORIENTĒTS PAŅĒMIENS

Iespējams izmantot jebkura mācību
programmas priekšmeta kontekstā

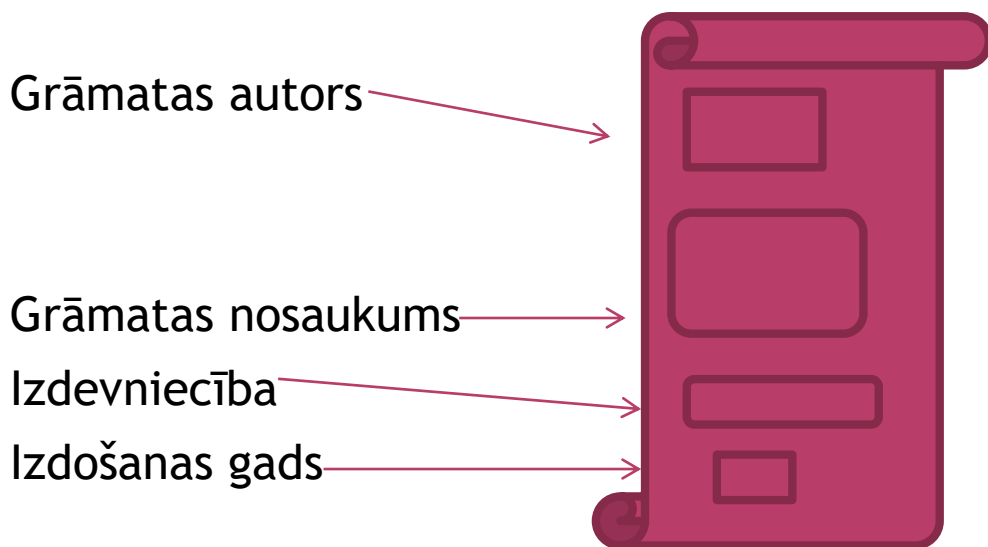
- ◉ *Karti var zīmēt uz tāfeles, uz transparenta;*
- ◉ *Projicēt uz ekrāna;*
- ◉ *Kartes zīmējumu var papildināt vai pārveidot.*

KARŠU IZMANTOŠANA BIBLIOTEKĀRAJĀS STUNDĀS

Darba lapas

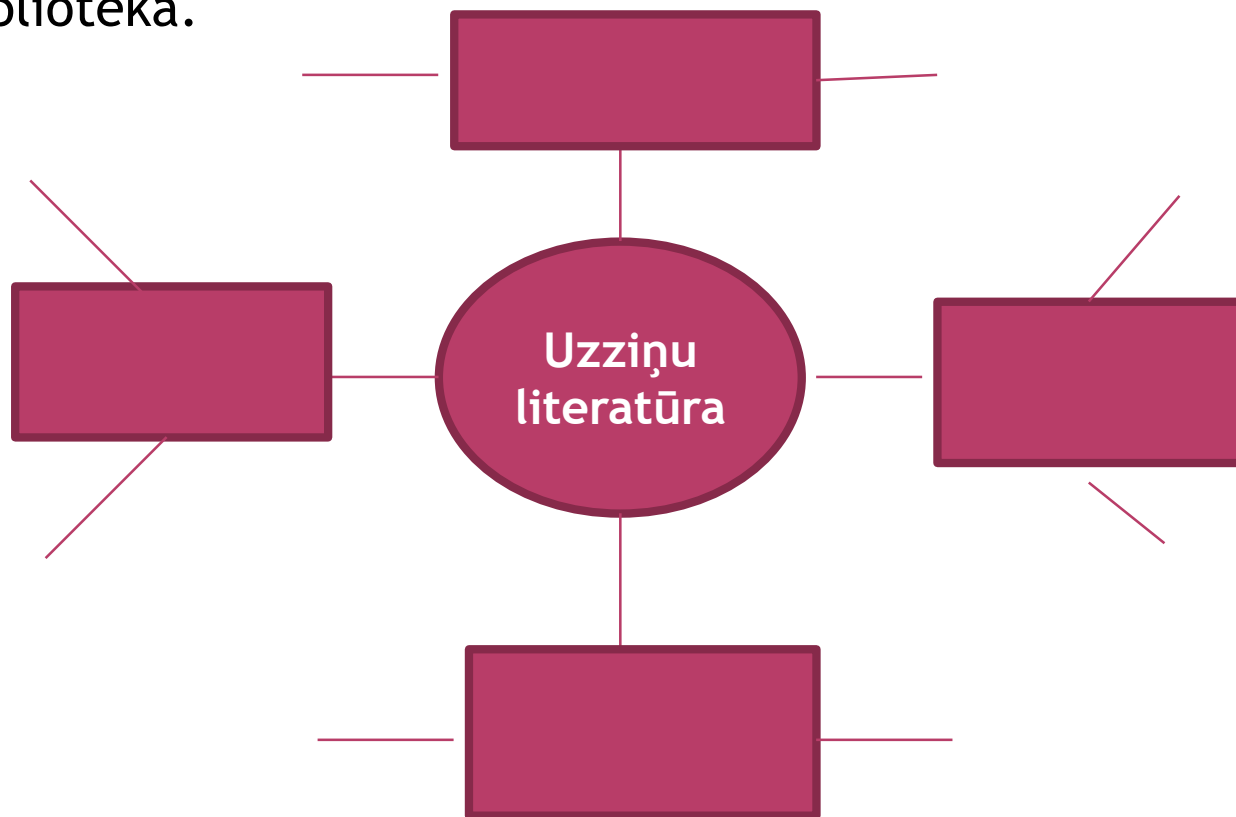
- Darba lapa par tēmu: Grāmatas titullapa.

Uzdevums: Izvēlies skolas bibliotēkā grāmatu, darba lapā norādītajās vietās ieraksti grāmatas autoru, nosaukumu, izdevniecību, izdošanas gadu.

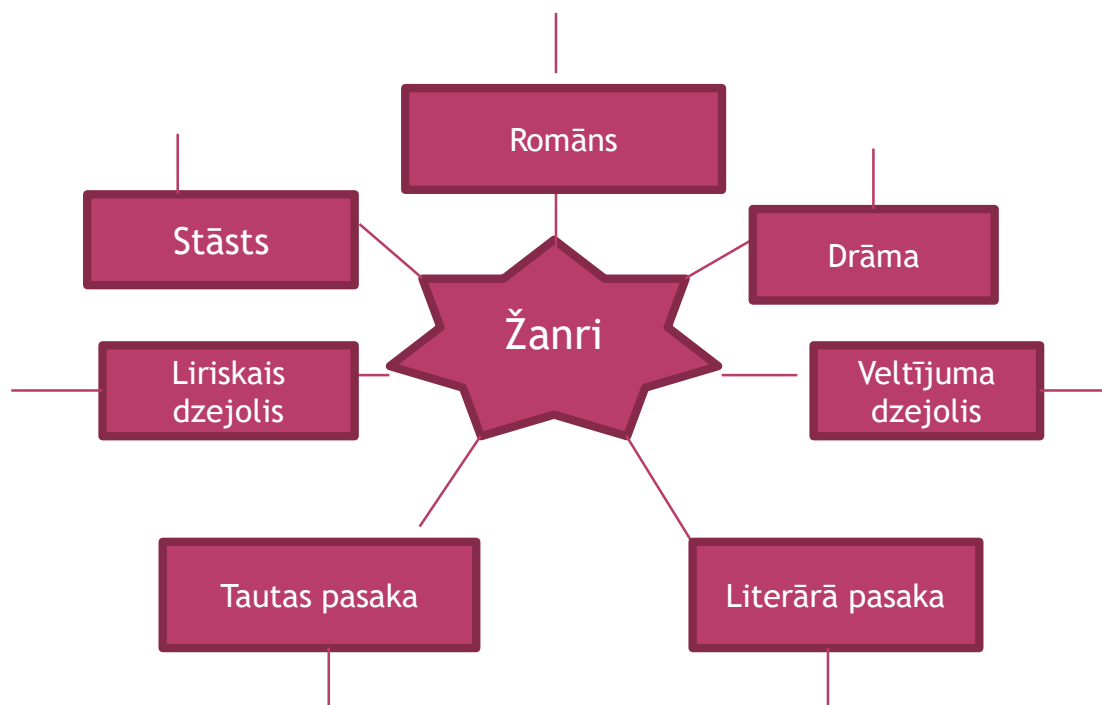
Darba lapa par tēmu: Uzziņu literatūra

Uzdevums: Veido jēdzienu karti (tīklu) par uzziņu literatūras veidiem, lodziņā pieraksti uzziņu literatūras veidus, pie tiem atzīmē izdevumu nosaukumus, kurus atrodi skolas bibliotēkā.

Darba lapa par tēmu: Dažādu literāro žanru grāmatu meklēšana bibliotēkā

- Uzdevums: Izvēlies bibliotēkā 7 grāmatas pēc literatūras žanru veidiem - tautas pasaka, literārā pasaka, stāsts, liriskais dzejolis, veltījuma dzejolis, drāma, romāns. Ieraksti attiecīgajā vietā pie dotā žanra veida grāmatas nosaukumu.

PĀRDOMU LOGS

Šis paņēmiens sekmē skolēnu prasmi veidot kopsavilkumu par apgūto tēmu, izlasīto tekstu.

ZĪMĒJU (Zīmē redzes gleznu, saistītu ar tekstu vai apgūto tēmu)	RAKSTU vārdus (jēdzienus) un izteicienus (Raksta vārdus (jēdzienus) vai teicienus, kurus gribas atcerēties. Var izpildīt speciālu uzdevumu).
Atziņas (Ieraksta tekstā vai apgūtajā tēmā gūtās atziņas)	Manas izjūtas (Apraksta savas izjūtas, lasot tekstu vai mācoties tēmu)

PIECRINDE

Dzejolis, kurš apkopo domas, izjūtas, uzskatus. Attīsta skolēnu prasmi precīzos teikumos aprakstīt aplūkoto tēmu.

- Dzejoli veido piecas rindiņas. Var izmantot secību jeb pakāpju tabulu.

Viens vārds, kas raksturo izvēlēto tēmu (parasti lietvārds).

Dotās tēmas apraksts divos vārdos (biežāk izmanto īpašības vārdus).

Trīs vārdi, kuri raksturo darbību dotajā tēmā.

No četriem vārdiem veidota frāze, kas izsaka izjūtas par tēmu.

Dots vārds - sinonīms pirmās rindiņas vārdam, kurš vēlreiz izsaka tēmas būtību.

PIECRINDE

Piemērs

Pavasaris

Zaļš, silts.

Plaukšana, burbuļošana, sanēšana.

Snaudošās dabas brīnumainā atdzīvošanās.

Ziedonis.

STĀSTU MĀJA

Piemērota daiļliteratūras tekstu atstāstīšanai un izmantojama, strādājot ar bērniem, kuri apguvuši lasītprasmi, ir Stāstu māja.

Darba gaita: Tiek izveidots lielākas mājas šablons. To var izmantot šādi: izgriez lodziņus, otrā pusē pielīmē baltu vai krāsainu lapu, un katrā atveramajā lodziņā skolēni ieraksta atbildes uz jautājumiem par stāsta sižetu.

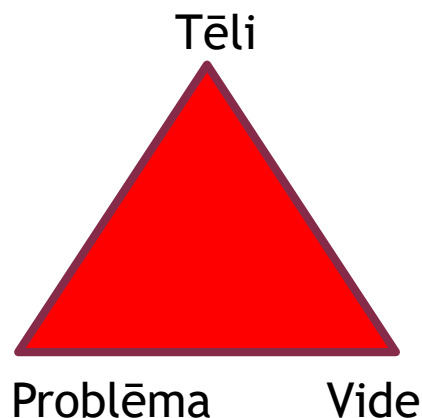
FIGŪRU KARTE

Šīs metodes klasisko versiju veido trīs figūru shēma, kurā trīsstūris, taisnstūris un riņķis simbolizē ievadu, iztirzājumu un nobeigumu.

○ Ievads

Trīsstūra forma izmantota, lai identificētu trīs lietas, ko parasti min ievada daļā.

- Tēli, darbojošās personas (Kas? Kurš? Kura?);
  - Vide, norises vieta un laiks (Kur? Kad?);
- Sižets vai problēma (Kāpēc? Kā? Kas nav kārtībā?)

FIGŪRU KARTE

○ Iztirzājums

Taisnstūra forma simbolizē četrus galvenos notikumus (iespējams arī cits notikumu skaits), kas saistīti ar stāsta tēliem, vidi un problēmu. Tie tiek īsi pārstāstīti, ievērojot norises secību.

FIGŪRU KARTE

○ Nobeigums

Riņķis atspoguļo ideju par stāsta pabeigtību, un notiek sava veida atgriešanās pie stāsta problēmas atrisinājuma.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

1. Bibliotēku zinības sākumskolai. Metodisks līdzeklis skolu bibliotekāriem. - Rīga: Pētergailis, 2007.
2. Ceļojums medijpratībā. - R., Latvijas Bērnu un jaunatnes literatūras padome, 2017.
3. Fišers R. Mācīsim bērniem mācīties. - Rīga: RaKa, 2005.
4. Golubova V., Ikaļe I. Ideju banka. - Rīga: Zvaigzne ABC, 2009.